

THỰC HIỆN CHÍNH SÁCH PHỔ BIẾN, GIÁO DỤC PHÁP LUẬT CHO CÔNG NHÂN TẠI CÁC KHU CÔNG NGHIỆP

BUI VĂN AN*

Thực hiện chính sách công nói chung, chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật đối với công nhân các khu công nghiệp nói riêng là yếu tố khách quan để duy trì công cụ chính sách theo yêu cầu quản lý của Nhà nước và cũng là để đạt được mục tiêu đề ra của chính sách. Bài viết hướng đến xây dựng các vấn đề lý luận về nội dung thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp hiện nay, trong đó tập trung vào 5 nội dung cơ bản, đây là các nội dung thực hiện chính sách mà trên thực tế thời gian qua đã triển khai thực hiện.

Từ khóa: Phổ biến, giáo dục pháp luật; thực hiện chính sách; công nhân các khu công nghiệp. Implementing public policies in general, and policies for dissemination and education of law for workers in industrial parks in particular are objective factors to maintain policy tools at the request of the State, and also to achieve the set objectives of the policy. The article aims to develop theoretical issues on the content of implementing policies on dissemination and legal education for workers in industrial parks, focusing on 5 basic contents, which are the contents implemented in the past time.

Keywords: Dissemination and education of law; performance of policies; workers in industrial parks.

NGÀY NHẬN: 19/6/2023

NGÀY PHẢN BIỆN, ĐÁNH GIÁ: 19/7/2023

NGÀY DUYỆT: 18/9/2023

DOI: <https://doi.org/10.59394/qlnn.332.2023.618>

1. Đặt vấn đề

Thực thi chính sách là giai đoạn biến các ý đồ chính sách thành những kết quả thực tế thông qua hoạt động có tổ chức của các cơ quan trong bộ máy nhà nước nhằm đạt tới những mục tiêu đã đề ra¹. Thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật có thể được hiểu là một giai đoạn (bước) trong quá trình thực hiện chính sách (đây là toàn bộ quá trình chuyển hóa ý chí của chủ thể chính sách thành hiện thực với các đối tượng quản lý nhằm đạt mục tiêu nhất định). Tổ chức

thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật giữ vai trò quan trọng trong việc kết nối các khâu trong chu trình chính sách thành một hệ thống hoàn chỉnh nhằm đạt được mục tiêu đã đề ra².

Từ đó, có thể hiểu, thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp là quá trình đưa chính sách, pháp luật vào thực tiễn đời sống nhằm hình thành ở họ tri thức pháp luật, hành vi xử

* ThS, Trường Chính trị tỉnh Đồng Nai

sự phù hợp với các quy định pháp luật, tạo sự chuyển biến mạnh mẽ về ý thức tôn trọng và chấp hành pháp luật, góp phần xây dựng quan hệ lao động hài hòa tại các doanh nghiệp, thúc đẩy sản xuất phát triển, ổn định xã hội tại địa phương và trên phạm vi cả nước.

Thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp tập trung vào việc thực hiện các nội dung: bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng; tổ chức các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật; thực hiện việc bảo đảm nguồn lực tài chính, cơ sở vật chất; thực hiện đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin và xã hội hóa phổ biến, giáo dục pháp luật nói chung và hỗ trợ đối với tổ chức, cá nhân tham gia thực hiện phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp.

2. Một số nội dung cơ bản trong thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp hiện nay

Thứ nhất, thực hiện bồi dưỡng kiến thức, kỹ năng cho đội ngũ phổ biến, giáo dục pháp luật.

Đối tượng thực hiện phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp khá đông đảo và từ nhiều nguồn khác nhau: báo cáo viên, tuyên truyền viên pháp luật; cán bộ làm công tác pháp chế các bộ, ngành trung ương, sở, ban, ngành, địa phương cấp tỉnh; cán bộ pháp chế các doanh nghiệp; luật sư, trợ giúp viên pháp lý, tư vấn viên pháp luật; nhóm công nhân nòng cốt trong doanh nghiệp... Đây là lực lượng quan trọng, trực tiếp thực hiện công tác phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân tại các khu công nghiệp. Cần xây dựng nguồn nhân lực thực hiện hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân chuyên nghiệp, dồi dào, phát triển toàn diện cả về trí tuệ, ý chí, năng lực và đạo đức; phát triển nguồn nhân lực hướng đến những người có trình độ, kiến thức pháp lý về lĩnh vực phổ biến tuyên truyền, có kỹ năng hùng biện, thuyết phục; có khả năng vận động, nêu gương người dân tuân thủ chấp hành pháp luật; phẩm chất

chính trị, đạo đức trong sạch; chủ động, sáng tạo, có khả năng chịu được áp lực trong công việc; có ý thức tự học, nâng cao trình độ, kỹ năng của bản thân, thích ứng nhanh với những thay đổi, đòi hỏi trong công việc.

Để nâng cao chất lượng nguồn nhân lực phổ biến, giáo dục pháp luật cần tập trung vào các nội dung, như: (1) Xây dựng, hoàn thiện văn bản quy phạm pháp luật về nguồn nhân lực thực hiện công tác phổ biến, giáo dục pháp luật. (2) Bố trí đủ cán bộ có trình độ chuyên môn về pháp luật để theo dõi, thực hiện công tác phổ biến, giáo dục pháp luật. (3) Tập huấn, bồi dưỡng kiến thức pháp luật và kỹ năng nghiệp vụ phổ biến, giáo dục pháp luật cho nguồn nhân lực thực hiện công tác phổ biến, giáo dục pháp luật. (4) Rà soát, phân loại, đánh giá, đội ngũ làm công tác phổ biến, giáo dục pháp luật để có biện pháp đào tạo, bồi dưỡng thích hợp; xây dựng quy hoạch, kế hoạch phát triển đội ngũ này phù hợp. (5) Xây dựng, hoàn thiện nguồn tài liệu pháp luật, tài liệu nghiệp vụ phổ biến, giáo dục pháp luật chất lượng về nội dung. (6) Tổ chức các hội nghị, hội thảo, diễn đàn, tọa đàm về các chuyên đề nâng cao chất lượng nguồn nhân lực thực hiện công tác phổ biến, giáo dục pháp luật đáp ứng yêu cầu đổi mới và phát triển của đất nước.

Thứ hai, tổ chức các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp.

Đối với đối tượng công nhân, khoản 2 Điều 18 Luật Phổ biến, giáo dục pháp luật năm 2012 nêu rõ: “Hoạt động phổ biến giáo dục pháp luật cho người lao động trong doanh nghiệp được chú trọng thực hiện thông qua việc phổ biến trực tiếp, niêm yết các quy định pháp luật tại nơi làm việc, tủ sách pháp luật, giỏ sách pháp luật, tờ gấp, lồng ghép trong các hoạt động văn hóa, văn nghệ”. Như vậy, tùy vào điều kiện tình hình thực tế, có thể lựa chọn hình thức phù hợp phổ biến, giáo dục pháp luật đối với công nhân các khu công nghiệp để đạt được mục đích và hiệu quả cao nhất.

Trên thực tế, nhiều hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật mới đang được áp dụng và đem lại hiệu quả tích cực, như: tổ chức tuyên truyền pháp luật lao động; đối thoại với người lao động, người sử dụng lao động; đối thoại doanh nghiệp (Bộ Lao động - Thương binh và Xã hội); cấp phát sách hệ thống các văn bản pháp luật lao động đến địa chỉ email của các doanh nghiệp (Đà Nẵng); trưng bày, triển lãm hình ảnh, dụng cụ về công tác an toàn lao động, phòng, chống cháy nổ, tai nạn lao động (An Giang); lồng ghép với văn nghệ, cán bộ công đoàn xuống khu nhà trọ để tuyên truyền (Quảng Ninh); hoạt động thanh tra, kiểm tra chấp hành pháp luật lao động trong các doanh nghiệp được nhiều địa phương chú trọng (Ninh Thuận, Đà Nẵng, Quảng Trị)... đã tạo chuyển biến tích cực trong nhận thức của cán bộ quản lý, người sử dụng lao động, người lao động trong các doanh nghiệp. Các đơn vị chấp hành pháp luật ngày càng tốt hơn, xây dựng mối quan hệ lao động hài hòa, tiến bộ. Nhiều nơi đạt tỷ lệ cao so với mục tiêu đề ra: Ninh Thuận (80%), Thanh Hóa (72%); số lượng người lao động, người sử dụng lao động được phổ biến, giáo dục pháp luật cao (Nghệ An: 95% người sử dụng lao động, 75% người lao động) hoặc giảm số vụ tranh chấp lao động tập thể (Bình Dương)³.

Thứ ba, thực hiện việc bảo đảm nguồn lực tài chính, cơ sở vật chất phục vụ phổ biến, giáo dục pháp luật.

Nội dung cơ bản của việc bảo đảm nguồn lực tài chính, cơ sở vật chất phục vụ phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp xoay quanh các vấn đề về xây dựng, hoàn thiện quy định pháp lý liên quan nguồn lực tài chính phục vụ hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật. Việc bảo đảm phân bổ dự toán ngân sách cho công tác phổ biến, giáo dục pháp luật cần tuân theo quy định trong *Luật Phổ biến, giáo dục pháp luật* năm 2012 và *Luật Ngân sách nhà nước* năm 2015, mức kinh phí cụ thể được phân bổ phải phù hợp với tình hình ngân sách gắn với điều kiện của địa phương và yêu cầu triển khai nhiệm

vụ phổ biến, giáo dục pháp luật chung trong năm. Bảo đảm sử dụng có hiệu quả các nguồn kinh phí, cơ sở vật chất đã được đầu tư cho công tác phổ biến, giáo dục pháp luật.

Nhận thức của các cấp, các ngành và toàn xã hội trong việc huy động nguồn lực xã hội, phát huy vai trò, trách nhiệm của các tổ chức, cá nhân trong xã hội tham gia phổ biến, giáo dục pháp luật cần phải được nâng lên một bước nữa. Theo đó, việc huy động các nguồn lực cần nhận được sự quan tâm, hưởng ứng tham gia của các cơ quan, tổ chức, doanh nghiệp và cá nhân nhiều hơn. Nhiều hình thức phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân lao động tại các khu công nghiệp do các hội, đoàn thể tổ chức thực hiện tuy đã có sức lan tỏa nhưng các đóng góp còn khá hạn chế so với yêu cầu nguồn lực tổng thể phục vụ cho phổ biến, giáo dục pháp luật thì còn chênh lệch khá xa.

Thứ tư, thực hiện đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong phổ biến, giáo dục pháp luật.

Hiện nay, sự thay đổi về cách thức, phương tiện tiếp cận thông tin nói chung, trong đó có thông tin pháp luật ở các nước và ở Việt Nam đã cho thấy xu hướng này sẽ còn phát triển mạnh trong tương lai.

Việc đẩy mạnh ứng dụng công nghệ thông tin trong phổ biến, giáo dục pháp luật đã được Bộ Tư pháp triển khai thực hiện hiệu quả với trọng tâm đặt ra trong Đề án “Tăng cường ứng dụng công nghệ thông tin trong công tác phổ biến, giáo dục pháp luật giai đoạn 2019 - 2021”. Bộ Tư pháp đã đẩy mạnh phổ biến, giáo dục pháp luật trên Trang thông tin phổ biến, giáo dục pháp luật thuộc Cổng thông tin điện tử Bộ Tư pháp, fanpage phổ biến, giáo dục pháp luật, tích cực xây dựng Cổng thông tin điện tử phổ biến, giáo dục pháp luật của cả nước. Riêng trong năm 2020, có 6 bộ, ngành, địa phương đã và đang vận hành Cổng thông tin điện tử phổ biến, giáo dục pháp luật; 31 bộ, ngành, địa phương đã và đang vận hành Trang tin phổ biến, giáo dục pháp luật. Các bộ, ngành, địa phương

còn lại đã có chuyên mục, đăng tin, bài về pháp luật⁴.

Tại các địa phương, việc ứng dụng công nghệ thông tin, kỹ thuật số trong thực hiện các hoạt động của các chương trình, đề án về phổ biến, giáo dục pháp luật cũng được quan tâm, chú trọng và mang lại hiệu quả tích cực, như là: nâng cấp các trang thông tin điện tử để tăng cường đăng tải tin, bài văn bản pháp luật; thi tìm hiểu pháp luật, tổ chức giao lưu trực tuyến, triển khai các văn bản mới ban hành dưới dạng hội nghị trực tuyến qua mạng internet (Bình Dương, Nghệ An, Hà Nội, TP. Hồ Chí Minh); tuyên truyền, phổ biến qua mạng internet, cập nhật, đăng tải các quy định pháp luật mới; giải đáp pháp luật qua hộp thư điện tử (Hà Nam, Nghệ An).

Đặc biệt, phát huy hiệu quả trong thời điểm cả nước thực hiện giãn cách xã hội do dịch bệnh Covid-19, như: tổ chức thi tìm hiểu pháp luật trực tuyến (Hà Nội, Đồng Tháp, Thanh Hóa, Quảng Bình, Bình Dương, Đồng Nai, TP. Hồ Chí Minh...); phổ biến các văn bản pháp luật mới theo hình thức trực tuyến (Tòa án nhân dân TP. Hồ Chí Minh, Ủy ban nhân dân tỉnh Kiên Giang, Long An...); tiếp tục thực hiện phổ biến, giáo dục pháp luật qua mạng xã hội (Hà Nội, Bạc Liêu, Quảng Bình, TP. Hồ Chí Minh, Bình Dương, Đồng Tháp, Bắc Giang, Gia Lai, Quảng Trị, Sóc Trăng, Tuyên Quang...); mở hoặc duy trì chuyên mục pháp luật trên Báo điện tử (Long An, Bình Dương, Thanh Hóa...); tuyên truyền pháp luật qua tin nhắn điện tử (tỉnh An Giang, quận Thanh Xuân - Hà Nội); thực hiện chuyên mục riêng về pháp luật trên hầu hết các báo (TP. Hồ Chí Minh); tổ chức cuộc thi xây dựng video clip tuyên truyền, phổ biến pháp luật (huyện Diên Khánh - tỉnh Khánh Hòa)⁵.

Thứ năm, thực hiện xã hội hóa phổ biến, giáo dục pháp luật nói chung và hỗ trợ đối với tổ chức, cá nhân tham gia thực hiện phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp.

Khuyến khích, huy động các nguồn lực tham gia phổ biến, giáo dục pháp luật theo

tinh thần xã hội hóa để công tác phổ biến, giáo dục pháp luật thực sự là sự nghiệp của toàn dân, là trách nhiệm của cả hệ thống chính trị. Chính sách xã hội hóa công tác phổ biến, giáo dục pháp luật cần tập trung vào các nội dung, hoạt động, như: (1) Hoàn thiện khuôn khổ pháp luật hiện hành về phổ biến, giáo dục pháp luật theo hướng khuyến khích và tạo mọi điều kiện thuận lợi cho các tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức chính trị xã hội - nghề nghiệp, tổ chức xã hội - nghề nghiệp và các cấp hội luật gia tham gia hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật; cơ chế ưu đãi để khuyến khích các tổ chức, cá nhân trong nước và ngoài nước tài trợ kinh phí cho các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật. (2) Xây dựng mô hình tổ chức hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật tại cơ sở, ở một số tổ chức xã hội và doanh nghiệp gắn với đặc thù về chức năng, nhiệm vụ và lĩnh vực hoạt động của từng chủ thể để tổng kết, rút kinh nghiệm nhân rộng. (3) Nâng cao năng lực cho đội ngũ nguồn nhân lực các tổ chức xã hội trong các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật. (4) Tăng cường hoạt động phối hợp của các cơ quan nhà nước và các tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức xã hội nghề nghiệp và các tổ chức xã hội khác để thúc đẩy các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật.

Đặc biệt, nội dung chính sách cần hướng đến việc ban hành các cơ chế, chương trình, đề án về phổ biến, giáo dục pháp luật tại các địa bàn đặc thù, đặc biệt khó khăn để có thêm nguồn lực hỗ trợ cho các địa phương. Nhà nước cũng quy định chính sách hỗ trợ tổ chức, doanh nghiệp, cá nhân tham gia thực hiện phổ biến, giáo dục pháp luật hoặc hỗ trợ kinh phí, cơ sở vật chất, phương tiện cho hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật, như: được cơ quan nhà nước cấp phát tài liệu pháp luật, cung cấp thông tin miễn phí về chính sách, pháp luật liên quan đến lĩnh vực pháp luật được phổ biến, giáo dục; được bồi dưỡng kiến thức pháp luật, nghiệp vụ, kỹ năng phổ biến, giáo dục pháp luật không thu tiền trong trường hợp tham gia thực hiện phổ biến, giáo dục pháp luật bằng nguồn kinh phí của

mình; được khen thưởng theo quy định của pháp luật về thi đua, khen thưởng. Đối với tổ chức, doanh nghiệp được thực hiện hoạt động quảng cáo khi tham gia phổ biến, giáo dục pháp luật miễn phí hoặc hỗ trợ kinh phí, cơ sở vật chất, phương tiện cho hoạt động này trên cơ sở thỏa thuận bằng văn bản giữa các bên phù hợp với quy định của pháp luật về quảng cáo.

Đã có những hình thức, cách làm huy động tổ chức, cá nhân hỗ trợ kinh phí cho công tác phổ biến, giáo dục pháp luật, như: hỗ trợ giải thưởng, kinh phí tổ chức các cuộc thi tìm hiểu pháp luật (cuộc thi: tìm hiểu *Hiến pháp* năm 2013, hội thi Hòa giải viên giỏi năm 2016, Cuộc thi “Pháp luật học đường”,...); các hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật dưới hình thức sân khấu hóa, trên các phương tiện thông tin đại chúng (Chương trình “Sức nước ngàn năm” trên VTV3)... Đặc biệt, việc thí điểm thành lập mô hình Trung tâm pháp luật cộng đồng đã được nhiều địa phương chú trọng nghiên cứu và xây dựng điểm (TP. Hồ Chí Minh, Lào Cai, Lai Châu, Long An); tổ tuyên truyền phổ biến pháp luật (Hà Nội), Trung tâm tư vấn pháp luật cộng đồng hoặc Điểm tư vấn pháp luật (Đồng Nai, Hậu Giang, Đồng Tháp)... nhằm thu hút nguồn lực xã hội thực hiện hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật. Một số địa phương đã có mô hình xã hội hóa hoạt động phổ biến, giáo dục pháp luật được áp dụng, như: “Quán cà phê với pháp luật”, “100 ly cà phê miễn phí”, Tủ sách pháp luật cộng đồng; huy động già làng, trưởng bản, chức sắc tôn giáo, chức việc tham gia phổ biến, giáo dục pháp luật...

3. Kết luận

Thực hiện chính sách công nói chung, chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật đối với công nhân các khu công nghiệp nói riêng là yếu tố khách quan để duy trì công cụ chính sách theo yêu cầu quản lý của Nhà nước và cũng là để đạt được mục tiêu đề ra của chính sách. Trong đó, tổ chức thực hiện chính sách là một khâu hợp thành chu trình chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật đối với công nhân các khu công nghiệp; là trung tâm kết

nối các bước trong chu trình chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật đối với công nhân các khu công nghiệp thành một hệ thống, nhất là với bước xây dựng chính sách.

So với các khâu khác trong chu trình chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp, tổ chức thực hiện chính sách có vị trí đặc biệt quan trọng, vì đây là bước hiện thực hóa chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp vào đời sống xã hội, là giai đoạn biến ý chí của chủ thể chính sách thành hiện thực. Như vậy, tổ chức thực hiện chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp là yêu cầu, nhiệm vụ tất yếu khách quan, là yếu tố quyết định thành công hay không thành công của chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật cho công nhân các khu công nghiệp. □

Chú thích:

1. Lê Chi Mai. *Những vấn đề cơ bản về chính sách và quy trình chính sách*. NXB. Đại học Quốc gia TP. Hồ Chí Minh, 2001, tr. 112.

2. Bùi Văn An. *Chính sách phổ biến, giáo dục pháp luật ở Việt Nam - Những vấn đề lý luận và thực tiễn*. H. NXB Khoa học xã hội, 2021, tr. 104.

3. Báo cáo số 100/BC-BTP ngày 31/3/2017 của Bộ Tư pháp về tổng kết thực hiện Quyết định số 409/QĐ-TTg ngày 09/4/2012 của Thủ tướng Chính phủ ban hành Chương trình hành động thực hiện Kết luận số 04-KL/TW ngày 19/4/2011 của Ban Bí thư Trung ương Đảng (khóa XI).

4, 5. Báo cáo số 40/BC-HĐPH ngày 10/3/2021 của Hội đồng phối hợp phổ biến giáo dục pháp luật trung ương về kết quả hoạt động của Hội đồng phối hợp phổ biến, giáo dục pháp luật các cấp năm 2020 và phương hướng, nhiệm vụ, giải pháp chủ yếu năm 2021.

Tài liệu tham khảo:

1. Lê Văn Gấm, Nguyễn Thị Ánh Mây. *Thực hiện chính sách công - Những vấn đề lý luận và thực tiễn*. H. NXB Khoa học xã hội, 2021.

2. Đỗ Phú Hải. *Tổng quan về chính sách công*. H. NXB Chính trị quốc gia Sự thật, 2017.

3. Nguyễn Hữu Hải. *Chính sách công - Những vấn đề cơ bản*. H. NXB Chính trị quốc gia - Sự thật, 2014.